

Evecon OÜ ja Enery Estonia OÜ tuuleparkide kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande avaliku arutelu protokoll

Koht: Kiviõli Kunstide Kool (Vabaduse pst 6, Kiviõli linn)

Aeg: 15.12.2025 kell 13.00–14.40

Osalejad: Avalikul arutelul osales 21 inimest. Osalejate nimed ja kontaktandmed asuvad registreerimislehel, mis on Lüganeuse Vallavalitsuse valduses.

Päevakord:

- Marko Pomerants (arutelu moderaator) avas koosoleku ja tutvustas päevakava ning kodukorda.
- Ingrid Vinn (Hendrikson DGE, KSH juhtekspert) tutvustas eriplaneeringu koostamisest huvitatud isikuid – arendajaid, planeeringu protsessi, koostamise eesmärki ja lahendust ning keskkonnamõjude hindamise (KSH) tulemust, sh leevendavaid meetmeid. Lisaks andis kokkuvõtliku ülevaate avaliku väljapaneku käigus laekunud ettepanekute ja neile kujundatud vastusseisukohtade osas.

Marko Pomerantsi sõnavõtu ajal E.K. täpsustas, et avalikustamine ei ole läbi.

Liisa Maria Mihhailov (Lüganeuse VV) selgitas, et tõesti oli tehniline probleem kaasamisega ning avalikustamine kestab veel edasi.

Ingrid Vinni ettekande ajal N.S. tundis huvi Haljala-Kukruse eriplaneeringu lahenduse puudumise kohta esitlusel näidatud kaardi.

Ingrid Vinn täpsustas, et tegemist on Lüganeuse valla tuulealade kaardirakendusega.

Enne küsimuste-vastuste blokki Marko Pomerantsi selgitas, et kõik laekunud arvamused ja vastusseisukohad neile on üleval Lüganeuse valla veebilehel, kus iga arvamuse ja vastusega üksikasjalikult saab tutvuda.

Küsimused ja arutelu:

N.S.: tuleks ka Haljala-Kukruse 2+2 planeeringuga arvestada ja kuhu kavandatakse tuumajaam?

Ingrid Vinn: teadaolevalt, lähtuvalt saadud kooskõlastustest, saab kavandada nii Haljala-Kukruse teelõigu kui tuulepargi ning teadaolevalt konflikti ei ole.

N.S.: pigem küsimus kohalikele omavalitsusele, et mis on eelistused?

Ingrid Vinn selgitas, et nimetatud planeeringud on riigi eriplaneeringud ning KOV seda ei juhi. Tuumajaama planeeringu osas käib alles hankemenetlus 8.jaanuarini 2026.

E.K.: keskkonna mõju hinnangust on turisminduse majutusasutuste teema välja jäetud? Mis on selle põhjus? Kas ala 2a mõjupiirkond on ca 2 km? Meie, sh minu naabrid jäävad sinna sisse.

Ingrid Vinn: lähimaid piirkondi käsitleti täpsemalt; kaugemal hinnati lähtuvalt väärtustest, näit vaade merele vmt. Mõju hindamisel otsitakse lahendust, mis välistab olulise mõju; ei saa välistada igasugust mõju. Lõpuks KOV-i kaaluda plussid ja miinused. Planeerija pidi kirja panema meetmed, millega olulisi mõjusid leevendada.

Marko Pomerants: müra jmt puhul normidele vastavus peab olema tagatud.

Ingrid Vinn: kas Teie põhimure on müra või visuaalne?

E.K.: 2 km...tegemist on väärtusliku maastikuga...

Ann Ideon (Hendrikson DGE, KSH sotsiaalsete/kultuuriliste mõjude hindaja): väärtuslikule maastikule tuulikuid ei paigutatud, sellise ettepaneku tegi ka KSH; tuulepargid avaldavad mõju ka siis, kui on väljaspool väärtmaastikku, KSH-s on välja toodud, et Liimala piirkond on turismiväärtuslik, välja on toodud, et majutusasutuste sektor ses osas on tundlikum. Eraldi viidi läbi väärtuslike maastike analüüs ja just Liimala osas toodi välja, et mõju võib olla kohati just teedelt vaadates mõõdukast tugevam. Turismiettevõtte puhul mängib rolli, milline on kõrghaljastus. Täpsustaks, et mis on Teie mure?

E.K.: jääb otse vaatevälja. Kusjuures märgatavad investeeringud on tehtud.

Ann Ideon: mõju hindamisel on analüüsitud, kuhu avanevad põhivaated, tuuleparkide puhul ei suudeta 360 kraadi säilitada tänast vaadet. Selles piirkonnas on arvestatud vaadetega mere poole. Saame omalt poolt täpsustada, kas Teie puhul on lisahaljastust vaja.

E.K.: jääb otse lõunapäikese ette, otse vaate ette.

Marthen Kummer (Enery Estonia OÜ, arendaja): lähimad tuulikud on turismiettevõtetest ca 2 km. Varjutust on hinnatud detailselt. Otse tuulikute põhjasuunas (lõunapäikese korral) on varjutus minimaalne ja varjutuse puhul saab tuuliku välja lülitada. Suurem on mõju, kui elamu on tuulikust idas v läänes, kus varjud hommikul või õhtul võivad ulatuda 1 km kaugemale. Aga varjutust saab minuti täpsusega modelleerida ja vajadusel räägime läbi ja lisame piiranguid. Max lubatud on 8h varjutust aastas.

E.K.: kui palju tuulepark elektrit tootma hakkab ning kui on kaks arendajat, miks nad samas tuulikupargis.

Ingrid Vinn: alal 3 on arendajaks Evecon OÜ, teistel aladel Enery Estoni OÜ.

Marthen Kummer: oletame, et täna on tuulikumudelid 7MW, tuuleolud head, 1 MW võiks toota 3500 MWh, seega üks tuulik toodab ca 23 000-24 000 MWh; 21 tuulikut siis ca 500 GWh aastas. Eesti tarbimine 2024 a oli 8000 GWh, ehk Enerey osa moodustaks sellest 1/16.

E.K.: viitasite 7 MW tuulikule, aga planeering on tehtud 12 MW tuulikutele?

Marthen Kummer: planeeringus ei ole 12 MW juttu olnud, ilmsel tegemist vale järeldusega.

Ingrid Vinn: lähtusime müra parameetritest, võimsus pole nii oluline; valitud pigem rohkem müra tekitav tüüp. Lahendus on selline, et igal juhul mahuvad sinna sisse ära tootmises olevad tuulikud.

E.K.: 300 m tuulikuid veel ei toodeta, maismaal?

Marthen Kummer: täna teadaolevalt mudel, mida meie saaksime valida, on kõrgeim 267 m, sõltub masti kõrgusest. Ei ole teada mudeleid, mis oleks täna 300 m kõrged.

Marko Pomerants: täna ilmselt kõrgeim Sopi-Tootsi tipukõrgusega 241 m maapinnast.

Veiko Kärbla (Hendrikson DGE, KSH müra mõjude hindaja): tuulikumudeli kohta niipalju, kindlasti leiab veel ebasoodsama mudeli, kuid alasid 2a ja 2b silmas pidades kõige ebasoodsamat tuulikumudelit müra hindamisel ei kasutatud, kuid ehitusloa raames tuleb lähtuvalt mudelist olukorda täpsustada. Varjutamisel lähtuti küll lubatud max parameetritest ehk 300 m kõrgusest, laba pikkusega 100 m ehk absoluutne max hinnang tuulikute kohta, mida hetkel veel ei toodeta

E.K.: müra hindamisel olid siis aluseks ikkagi madalamad tuulikud?

Veiko Kärbla: madalam tuulik annabki suurema müra; määravaks saab ka võimsus, kuid erinevate tootjate erinevad mudelid on spetsiifiliste andmetega ja alati pole võimsam tuulik kõrgema müratasemega, kõik oleneb mudelist.

Marko Pomerants: Eesti tänase praktika puhul ongi tänased modelleerimised andnud suurema/koledama tulemuse kui installeeritud tegelikkus.

Veiko Kärbla tutvustas Eestis siiani läbiviidud mõõtmisi, et selle aasta jooksul mõõtmised Saarde vallas, kus tuulikud ca üle 200 m ja hiljem Sopi-Tootsi, kus tuulikud juba ligikaudu sama kõrged, kui praegu planeeritud. Tulemused näitasid, et need tuulepargid olid sama metoodikaga eelnevalt läbi modelleeritud, mis käesolevas töös kasutatud ja mõõdetud tulemused/tasemed jäävad väiksemaks kui modelleeritud tulemused. Kokkulangevus on hea ja modelleerimisel on jäänud varu.

Püssi elanik: elades 5 km kaugusel Aidu tuulepargist kuuleb Aidu tuulepargi müra, miks?

Veiko Kärbla: teoreetiliselt võib 4-5 km kaugusel tuulikute müra kuulda, see ei saa olla normilähedane ega inimeste tervisele ohtlik, kuid kuuldavust pole võimalik välistada.

Ingrid Vinn: Terviseameti saab kutsuda kontrollmõõtmisi tegema, hoolduse küsimused vmt.

Püssi elanik: tegemist majaga, kus 3-kihilised pakettaknad, talvel kostab müra läbi; oleks tegemist suvise ajaga, mil aknad lahti...

Veiko Kärbla: öine norm on 40 dB, kuid ka normidele vastav müra võib olla häiriv.

Püssi elanik: erinevad tuulepargid – kohutav keskkond.

Veiko Kärbla: piirväärtus kehtib kõigile.

E.K.: koosmõju osas – ala 2a: alale uus riigitee, tegutsev karjäär, millel kasutusluba 2050 a-ni, planeeritav karjäär, kuid mürahinnangut koosmõjuna pole hinnatud. Ida-Virumaa elanikuna tean,

et müra mõõdetakse, kuid näitab müra ületamist, karjäär ütleb, et nemad pole müra ületanud kuid keegi ei vastuta. KSH-s tulebki hinnata müra koosmõjus ja õigesti. Kui öösel müra ületab seal piirkonnas, äkki ei saa kavandada tuulikuid?

Ingrid Vinn: karjääris toimub tegevus päeval?

E.K.: koguaeg töötab; kui on tellimus, siis ka öösel.

Marko Pomerants selgitab, et küsija mõtles olemasolevat liikluse müra ja karjäärimüra ning võimalikku täiendavat tuulikumüra.

Veiko Kärbla: liiklus- ja tööstusmüraga on seadusandluses ja praktikas nii, et ei võrrelda normiga koos, sest neil on erinevad normid, liikluse puhul lubatud kõrgemad müratasemed, tööstuse puhul rangemad, tuulikute puhul kõige rangemad normid; mõõtmisel on eesmärk, et suudetaks eristada, muidu ei saa normidega võrrelda, kuna normid on erinevad, summaarset ei mõõdetagi. Mõõtja jaoks keeruline olukord. Suure liiklusega piirkonnas on keeruline mõõta muud müra.

E.K.: praegu räägime modelleerimisest, et teil on need modelleerimata.

Veiko Kärbla: liiklus- ja tööstusmüra pole koos modelleeritud, kuna neil erinevad normid. Liikluse müra mõju on aruandes välja toodud. Karjääride osas, kui tehakse ebaseaduslikku tööd, kui luba seda ette ei näe, siis sellist olukorda ei tohiks olla või on saadud eriluba.

E.K.: KSH-st ei tule välja, mis loa alusel karjäärid tegutsevad. Pole uuritud, kas öösel töötab?

Ingrid Vinn: karjäärid on KSH-s välja toodud, kuid loa tingimusi jah mitte.

Veiko Kärbla: minu teada on seal päevane töölouba.

H.K.: see karjäär asub Viru-Nigula vallas; öösel tööd teha seal ei või, aga sõidukite osas, kas liikuda võivad, jään vastuse võlgu; saab üle kontrollida. Kaebusi karjääri töö suhtes, müraprobleeme, pole VV-sse laekunud. Kui on, tuleb teavitada Viru-Nigula Vallavalitsusse, kes tegeleb edasi Keskkonnaamet või ettevõtjaga.

E.K.: samas on samal alal taotlused teistele karjääridele.

Ingrid Vinn: kaevandusloa annab välja Keskkonnaamet, avataval karjääril viiakse läbi ka keskkonnamõju hindamine, mis eeldatavalt on algatatud ja millel tasuks silm peal hoida ning seal menetluses sõna sekka öelda.

Marko Pomerants: loataotlusprotsessidel on põhimõte, kes ees see mees ehk igal järgneval tuleb arvesse võtta eelnevad?

E.K.: küsimus Lüganeuse vallale, et vallas paekivi karjääris 24/7 tegutsemise luba olemas?

Anu Horn (Lüganeuse Vallavalitsus): kas mõeldud Murru karjääri, mis on kohtu poolt tühistatud?

Marko Pomerants: Lüganeuse Vallavalitsus selgitab, millega tegu ja mis seis sellega on.

E.K.: oluline on koosmõju- teed, tootmine, tuulikud.

Veiko Kärbla: asjakohane oluline koosmõju on hinnatud, tuulikute puhul on määrav öine olukord, loakohased karjäärid on päevase tööajaga, liiklus- ja tööstusmüral on erinevad normid.

E.K.: ehk olete neid mürasid koos modelleerinud?

Veiko Kärbla: karjääride ja tuulikute müra koos modelleeritud ei ole.

E.K.: ja transport ka?

Ingrid Vinn: me saame selgitada ja üle vaadata sõnastuse metoodiliselt müra modelleerimise ja koosmõju hindamise osas. Tegemist on metoodilise küsimusega, mida saame vajadusel täpsustada.

N.S.: kas on hinnatud olemasolevaid tuulikuid ka?

E.K.: modelleerimisel minu arvates ei ole.

Veiko Kärbla: müra ja varjutamise osas on arvestatud ka olemasolevate tuulikutega.

E.K.: tegemist KOV EP, mis on kohaliku kogukonna eelis, mida me kogukonnana saavutame? Teades, et kaalutakse tuumajaama jne. Juhutootmine ja püsitootmine...

Marthen Kummer: Enery Estonia sõlminud Lüganuse Vallavalitsusega kaks siduvat kokkulepet: seadusekohane kohalik kasu – talumistasu, tänaste elektrihindade juures 1 tuulik peaks tooma 10 000 eur elanikele, sama palju KOV-le aastas. Kui võtta alad kokku – 33 tuulikut, siis mõjualas 330 000 aastas, vallale sama palju kogu tuulepark kokku. Ilmselt elektri hinnad on languses ja saab arvestada 7000-8000 eur tuuliku kohta ühele poole ja teisele poole. Täiendavalt 1,5 km raadiuses tuulikust lisaks Koljala, Vainu ja Matka külas elanikud saavad tuulepargi opereerimise ajal tasuta elektrienergiat (mitte võrgutasuta). Kuni 1000 eur elamule aastas nõ elektri eest. Siiski keeruline kohalikku kasu arvutada. Pluss Kiviõli tööstusparki oleme valmis viima oma kuludega otseliini, et ettevõtjatel oleks konkurentsieelis, et meelitada suuri tarbijaid->sajad töökohad. Meie loome alajaama Eleringi võrku, mis maksab miljoneid. Ehk tootjale elektri hind on, võrgutasu pole. Lõpuks siiski planeeringud KOV otsustada.

Gert Virves (Evecon OÜ, arendaja): ala 3 osas pakutud lähedal olevate külade esindajatele ühekordset investeeringut kogukonda ja on algatanud ideekorje, mida ootame. See on lisaks seadusest tulenevale tasule.

H.K.: Viru-Nigula osas, seal Kestla küla 2a ala juures, kas neil rakendub samuti lisasoodustus, hüved? Inimesed on küsinud.

Marthen Kummer: minu teada kohalik kasu neile seadusekohane, valla piirid ei loe. Lisa samuti – suvel saadeti 1,5 km raadiuses, vallapiire vaatamata kindlad külad, kiri koju pakkumise osas ja kui jõutakse kaugemale, minnakse formaalseks.

Marko Pomerants: selgitan, et seadusekohane tuulikutasu pole piiratud KOV piiriga ja kui mõju on Viru-Nigula vallas, peab sealne elanik tegema avalduse Lüganuse Vallavalitsusse, kes makse peab tegema.

E.K.- kas ühe tuuliku mõjuala 1,5 km?

Marthen Kummer: ei, vastavalt seadusele lähtuvalt tuuliku tipukõrgusest: alla 250 m, siis 2 km raadiuses elanikud, kes on sellesse raadiusesse jäävatesse elamutesse sisse kirjutatud, arvestatakse äärmistest ja nende vahele jäävatest, kui äärmisi pole ning üle 250 m tipukõrgusega 3 km raadiuses.

E.K.: mis on arendaja huvi? Kui tuul puhub, on elektri hind madal. Arvestades, et Eestis on 700 MW ulatuses tuuleparke püstitatud, 900 MW kavandatud.

Marthen Kummer: ei nõustu, et kui tuul puhub, on elektri hind 0; tuulepark ei tööta 100% täisvõimsusega; tuuleenergia on Eestis odavam viis elektrit toota; arvestades salvestuslahendusi ja lisame päikese ka juurde, saab ka tuuletul hetkel elektrit müüa. Salvestus teeb aasta lõikes elektri odavamaks.

Püssi elanik: tarbija maksab kõik kinni ja summad on üüratud.

Jätkas arutelu erinevate elektri tootmise võimaluste, hindade ja ühenduste teemal.

Püssi elanik: palju on MW mõttes otsekaabliga suurtarbija?

Marthen Kummer: suudaksime pakkuda kahele nõ Estonian Cellile energiat. Ja me ei pea pakkuma vaid oma pargist 24/7.

E.K.: arendajale suunatult: tekib juurde üks kogukonnaliige, eriti 2a puhul, kes raha toob pargi ehitamiseks ja kui palju raha tuleb välja käia?

Marthen Kummer: Enery tegutseb Kesk- ja Ida-Euroopas, peakontor Viinis; suurim omanik on kolme mere investeerimisfond, ülejäänud on ettevõtte asutajad. Enamus raha tuleb pankadelt. Kolme mere ühine fond.

Gert Virves: Eveconil raha pangast, Eesti omanikud.

E.K.: investeeringu suurus, hinnanguliselt?

Marthen Kummer: 1MW=1,5 miljonit kogu ehitus, teed platsid jm; kui 20 tuulikut, investeering 200 miljonit. Kui see tuleb, siis liitub teisi investeeringuid.

E.K.: tegemist nelja erineva ruumiobjektiga, miks ei ole võetud alternatiiviks, et mõne ala jätame välja ja ei ehita välja? Kas kõik alad või mittemidagi?

Marthen Kummer: alustasime koos Eveconiga kuni 50 tuulikuga, oleme jõudnud 33 tuulikuni, erinevate piirangute tõttu on tuulikuid maha võetud.

E.K.: kas siin Ida-Virus on kõik alad nii olulised, et kaaluvad üles keskkonnamõjud, mis need pargid põhjustavad, on nii oluline, et kõik 3 oleks käes?

Ingrid Vinn: keskkonnamõju hindasime ära ja jõudsime lahenduseni, et saab tuulikud ehitada normide piires. Kõik alad üle vaadatud, hinnatud ja ka koosmõju teiste arendustega.

E.K.: te hindasite kas 0 või 1. Alade kaupa üldse ei vaadanud.

E.K.: KOV peab tegema kaalutletud otsuse, mille üks sisu on mh kohalike elanike mõjude talumine; miks ei ole pandud alasid „ränkingusse“, et teatud aladel on suurem mõju? Millised need alad on?

Ingrid Vinn: kõik planeeritud (ka koosmõjuna) tuulikud omavad teatavat mõju, mille mõjusid saab leevendada meetmetega ja normid on tagatud; ei ole nii, et üks ala on suurema mõjuga kui teine ala. Iga tuulik omab mingit mõju, kuid kõik mõjud kokku on ära hinnatud.

E.K.: alad hinnatud ainult koosmõjuna? Eraldi alade kaupa pole?

Ingrid Vinn: alad on nõ virtuaalsed; joonistati alad, kus hakati otsima tuulikutele asukohti; asukohad leitud nii, et koosmõju on normi piires ja välja töötatud meetmed.

E.K.: vastuolu ÜP ja EP vahel?

Ingrid Vinn: vastuolu ei ole, kõik planeeringud peavad vastama seadustele; EP muudab ÜP-d ja kantakse sinna sisse.

E.K.: miks ÜP tehti?

Dmitri Dmitrijev (Lüganuse vallavanem): tuleb aru saada, mis on ÜP ja EP ja mis millisel hetkel koostatakse ning mis mida muudab?

E.K.: võime ka kohtus vaielda.

Liisa Maria Mihhailov: kui EP algatati oli Lüganuse valla ÜP koostamisel. Tänapäevaks kehtestatud. Ei olnud võimalik koostatava ÜP alusel algatada DP-d tuuleparkidele. EP määrab teised tingimused nendel aladel, mis kantakse ÜP-sse.

E.K.: kui EP kehtestatakse, et kõik alad lähevad samasse otsusesse? Kui miskipärast kehtestamine tunnistatakse kehtetuks, kas kõik alad on siis kehtetud?

Ingrid Vinn: otsuse eelnõu on koostatud alade kaupa.

E.K.: ma ei ole neid näinud, palun tutvustage neid.

Merlin Kalle (Hendrikson DGE, planeerija): see on EP seletuskiri, kus on sees tingimused alade kaupa, mis viiakse sisse kehtestamise otsustesse; kehtestamise otsused tulevad alade kaupa.

E.K.: kui erinevad KSH-d, mis on erinevatel aladel üksteise lähedal ja annavad mõjude kohta erinevaid hinnanguid, mis see tähendab?

Ingrid Vinn: nagu enne sai räägitud, nõ kes sees see mees, praegu arvestatud avalikustatud lahendustega, mis KSH koostamisel olid avalikult teada. Iga järgmine tulija arvestab eelmisega.

E.K.: on palju leevendusmeetmeid, kuid tiivikute värvimine, mille vastu see on?

Ingrid Vinn: teatud tuulikutele, kus suurem oht kaitsealustele linnuliikidele (merikotkas, hiireviu jne), et nad märkaksid tuulikuid paremini; kus kokkupõrkerisk suurem.

E.K.: kas tagab, et merikotkas ei saa surma?

Ingrid Vinn: teaduskirjandus sellised soovitusel annab, ühes kohas meede- paigaldada tuvastuskaamera.

Riina Noormägi (Hendrikson DGE, eluslooduse hindaja): seotud aladega 2a ja 2b, soovitus ja arendaja otsustas paigaldada tuvastussüsteem kohe.

Marthen Kummer: tahame olla kogukonnaliikmed, suvel panustasime noorte skate pargi valmimisse, soovime iga-aastaselt panustada.

E.K.: päikesepargi samale alale rajamine on välistatud?

Marthen Kummer: näeme selle projekti raames ette ka päikesepargi ja akulahendused, mille ehitusload on olemas – hübriidpark, mis suudab toota elektrit võimalikult paljudel tundidel ja et kasutada võrguvõimsust maksimaalselt ära.

Marko Pomerants tegi ettepaneku lõpetada koosolek.

Koosolek lõpetati kl 14.40.

Ingrid Vinn: võib kirjutada/helistada mulle (ingrid@dge.ee, telefoni nr on Hendrikson DGE veebilehel leitav) ja KOV-i (valitsus@lyganuse.ee).

Ingrid Vinn: Kas jäi üles küsimusi, millele ei saanud vastust? Mille protokollime ja vastame eraldi?

E.K.: ikka, vastuseta – vastasite osadele küsimustele mitterahuldavalt.

Marko Pomerants: protokoll on menetluse osa.

Protokollija: Merlin Kalle.

Olemas on arutelu helisalvestis.